

Bilag 2

Notat vedr. harmonisering af vejnettet i Rebild Kommune

Det blev med budget 2023 vedtaget, at der skal ske en harmonisering af serviceniveauet på vejene i Rebild Kommune. Dette med formålet, at grundejerne i kommunen får ens vilkår, uanset hvor i kommunen de bor. Dette uanset om vejen betjener private, virksomheder eller offentligt ejede grunde.

Vejene kan kategoriseres i tre typer af veje. Private veje, private fællesveje samt offentlige veje. Offentlige veje benævnes også som kommunale veje set fra et kommunalt perspektiv. Der er faktisk set forskel på, hvordan i øvrigt ensartede veje er klassificeret i Rebild Kommune. Forskellene stammer dels fra de enkelte vejes status i kommunerne før kommunalreformen i 2007. Mellem 2007 og 2019 blev nye veje etableret som offentlige veje. Efter 2019 er nye veje for boligområder i udgangspunktet blevet etableret som private fællesveje. Nye veje ifm. erhvervsområder er derimod blevet etableret som offentlige veje helt op til nu.

Rebild Kommune har derved også en større andel af offentlige veje end de øvrige nordjyske kommuner. Flere af disse har i en længere periode aktivt arbejdet med harmonisering af serviceniveauet på vejene.

Principielt betyder beslutningen om harmonisering af serviceniveauet på vejene i Rebild Kommune, at alle veje kan skifte kategori. Reelt betyder sammensætningen af vejtyper i kommunen dog, at en harmonisering altovervejende vil betyde, at offentlige veje omklassificeres til private fællesveje i arbejdet med en harmonisering.

Lovgrundlag:

Lovgrundlaget for en harmonisering fremgår af "Lov om offentlige veje m.v." § 15. Af § 15 fremgår det, at det er kommunalbestyrelsen, der bestemmer, hvilke kommuneveje der omklassificeres, og hvilke private fællesveje der skal optages som kommuneveje. Af § 15 fremgår det også, at beslutninger herom skal træffes på baggrund af en samlet trafikal vurdering og ikke alene ud fra økonomiske forhold.

Af lovens § 124 og § 125 fremgår de nærmere procedurer for omklassificering, herunder krav til vejenes tilstand.

Fra offentliggørelsen skal der gå 4 år, før den endelige beslutning om omklassificering kan foretages, og først efter udarbejdelse af tilstandsrapporter og efterfølgende partshøring. Den endelige beslutning skal være taget senest 6 år efter offentliggørelsen. Hvis ikke, starter processen forfra.

Betingelserne for at en vej kan overdrages til grundejerne er, at vejens elementer som vejbelægning, evt. fortove, afvanding, belysning og vejens udstyr er i god og forsvarlig stand. Kravet er helt konkret en restlevetid på mindst 25% af vejelementets levetid på overdragelsestidspunktet. Hvis vejelementerne ikke lever op til disse 25%, skal disse istandsættes forud for omklassificering, og restlevetiden vil derfor som hovedregel være væsentligt over 25%.

Det står kommunalbestyrelsen frit for at hæve kravet til procentsatsen til mere end 25% for vejelementets levetid før overdragelsen til de vejberettigede. Herunder også at påtage sig udgifter i en periode efter overdragelsen hvis dette viser sig at være nødvendigt.

En privat fællesvej er en vej, der bruges af flere ejendomme, og som er åben for offentlig trafik. Kommunen er vejmyndighed for de private fællesveje.

Hvis en vej omklassificeres til privat fællesvej, vil de grundejere, der har vejret til vejen, herefter også eje vejen og dermed være ansvarlige for vedligehold af vejen og dens elementer: At vejen er i en ordentlig stand, renholdt og ikke udgør en sikkerhedsmæssig risiko for trafikanterne.

Vejdirektoratet er klageinstans for så vidt angår retlige forhold. Vejdirektoratet har kun kompetence til at vurdere, om kommunen i forbindelse med sin afgørelse har fulgt vejlovgivningen, her privatvejsloven, forvaltningsloven og almindelige forvaltningsretlige regler. Vejdirektoratet kan ikke tage stilling til skønnet inden for lovens rammer. Det betyder, at Vejdirektoratet ikke kan tage stilling til det rimelige eller hensigtsmæssige i f.eks. at omklassificere en kommunal vej til en privat fællesvej. Vejdirektoratet kan heller ikke tage stilling til, om kommunen har overholdt god forvaltningsskik.

Udarbejdelse af tilstandsrapporter:

Tilstandsrapporten redegør for restlevetiden af de enkelte vejelementer. Herunder hvor der skal igangsættes genopretning og udbedringer før den endelige overdragelse. Tilstandsrapporten sendes til de berørte grundejere i partshøring som en foreløbig tilstandsrapport.

Forvaltningen foreslår, at udarbejdelsen af de foreløbige tilstandsrapporter udbydes i licitation, så det er tredjepart, der foretager disse og ikke Forvaltningen selv.

Forvaltningen udarbejder den endelige tilstandsrapport i samarbejde med tredjepart efter partshøringen og som del af indstillingen til den endelige beslutning i Byrådet. Her vedlægges de indkomne partshøringer som del af beslutningsgrundlaget.

Dialog med de berørt borgere:

I perioden efter offentliggørelsen af de veje som påtænkes omklassificeret og indtil den endelige godkendelse i byrådet, vil Forvaltningen have fokus på information og dialog med borgerne. Bl.a. om etablering af vejlaug og information om arbejdet mv. Forvaltningen vil indgå i en informativ og konstruktiv dialog med lokalråd, landsbyråd og grundejerforeninger og andre relevante interessenter. Der vil blive tilbudt at der kan afholdes et fysisk møde på vejen, hvis der udtrykkes ønske fra grundejerne om dette.

Ift. omklassificeringen samt istandsættelser af vejene vil Forvaltningen forsøge at koordinere dette med planlagte større ledningsarbejder på de pågældende veje.

De berørte grundejere, der opretter vejlaug, vil få tilbud om at få indflydelse på vejens istandsættelse. Når vejen alligevel skal istandsættes, vil Rebild Kommune i samarbejde med de berørte grundejere forsøge at indarbejde eventuelle omlægninger eller anlæg. Det vil gøre det væsentlig billigere for grundejerne at forbedre vejens indretning, når kommunens entreprenører alligevel er i gang på stedet. Hvor der forud for istandsættelsen udføres ledningsarbejde, kan udgifterne til retablering ligeledes indgå i vejens istandsættelse. Herved samarbejder de tre parter (ledningsejere, vejdriften og grundejerne) om en optimal løsning. I første omgang gennemføres ovenstående som et forsøg med henblik på at indhente konkrete erfaringer og evt. etablere det som en fast mulighed, at vejlaug inddrages i forbindelse med vejens istandsættelse forud for omklassificering. Tilsvarende vil Forvaltningen forsøge at koordinere evt. gravearbejde med kommende nødvendigt ledningsarbejde så dette kan tilpasses tidsmæssigt. Altså en koordinering med ledningsejerne hvis der er planlagt gravearbejde fra kommunens side på en vej.

Efter omklassificering af vejene, kan beboerne selv bestemme standarden for både vintervedligehold og anden vedligehold. Det betyder, at vejene kan opnå en bedre standard, end det kommunale vejbudget rækker til, der kan sættes et lokalt præg på området samtidig med, at kommunen kan benytte de frigjorte midler til en generel højnelse af standarden på de offentlige veje.

Der oprettes en hjemmeside ifm. med harmoniseringen af vejnettet i Rebild Kommune. Hjemmesiden vil som minimum indeholde følgende informationer:

- Lovgrundlag og beslutningsgrundlag for arbejdet med at omklassificere veje i Rebild Kommune
- Oversigt over samtlige de veje der påtænkes omklassificeret samt tidsplan for dette
- Foreløbige og endelige tilstandsrapporter
- Folder om at danne vejlaug samt standardvedtægter til fri download
- "tommelfingerregel til bidragsfordeling" af udgifter ved vedligehold af privat fællesvej
- Status på arbejdet. Herunder beslutningsprocessen

Dette for at klæde de berørte borgere bedst muligt på til at kunne håndtere omklassificeringen og svare på spørgsmål de kunne have til omklassificeringen.

Forvaltningen er desuden i en løbende dialog med andre kommuner, der er eller har været i gang med en tilsvarende proces. Dette for at styrke erfaringsudvekslingen og sikre kvalitet i harmoniseringen.

Procesplan:

Forvaltningen foreslår, at Forvaltningen bemyndiges til at kunne offentliggøre hvilke veje, der påtænkes at komme i betragtning til ændring af status fra offentlige til private fællesveje samt tidsplan for ændring af status. Disse veje udpeges som *påtænkte* ud fra kriterierne i Bilag 1.

De foreløbige tilstandsrapporter over vejenes stand vil blive udført af eksterne leverandører efter en udbudsproces. De foreløbige tilstandsrapporterne bliver udarbejdet, så de foreligger et år før en endelige politisk beslutning om omklassificering af de respektive veje.

De foreløbige tilstandsrapporter sendes til de berørte grundejere i partshøring. Efter modtagelse af høringssvar udarbejder Forvaltningen forslag om endelig tilstandsrapport, som indstilles til politisk behandling.

Der lægges som nævnt op til, at Forvaltningen bemyndiges til at offentliggøre udpegede veje og igangsætte proces med henblik på endelig omklassificering. Dette vil som udgangspunktet ske en gang om året. Med denne bemyndigelse effektiviseres sagsbehandlingen væsentligt i forhold til en alternativ fremgangsmåde, hvor der fremsendes en indstilling til byrådet, hver gang en gruppe konkrete vejstrækninger udpeges som påtænkte til omklassificeringen.

Byrådet vil dermed kun skulle tage stilling til de konkrete strækninger en gang. Dette i forbindelse med den endelige beslutning efter 4 år.

Der informeres via relevante kanaler til borgerne. Hver enkelt berørt grundejer modtager et brev i e-Boks med information om, at deres vej påtænkes omklassificeret. I brevet orienteres grundejerne om processen med foreløbige tilstandsrapporter, partshøring, endelige tilstandsrapporter og beslutning. Herunder anslås et forventet tidspunkt for beslutningen. Brevet er ikke et lovkrav, men udsendes snarest efter offentliggørelsen. Brevet opfordrer også til, at man lokalt taler sammen om at danne vejlaug

Brevet indeholder også et link til hjemmesiden med svar på relevante spørgsmål.

Den endelige afgørelse om omklassificering sendes ud til samtlige berørte grundejere i e-Boks. Afgørelsen suppleres med svar på evt. indkomne kommentarer i partshøringen om den foreløbige tilstandsrapport og beslutningen om at omklassificere vejen. Desuden fremsendes den endelige tilstandsrapport og en klagevejledning. Vejdirektoratet er som skrevet klageinstans for så vidt angår retlige forhold. Indholdet af

den endelige tilstandsrapport kan ikke påklages. Forvaltningen står efterfølgende for oprettelse af en selvstændig vejmatrix og tinglysning af vejret på denne. Grundejerne informeres desuden om deres rettigheder og pligter ved en privat fællesvej og om, hvordan de kan varetage opgaverne i fællesskab ved at oprette et vejlaug.

Forventet tidsplan for de første veje, der påtænkes omklassificeret:

- Juni 2023: Byrådsbehandling vedr. bemyndigelse til Forvaltningen
- Senest august 2023, under forudsætning af byrådets godkendelse af bemyndigelse: Annoncering på hjemmeside af de første vejstrækninger der påtænkes omklassificeret. Hjemmesiden er også her udbygget som beskrevet under lovgrundlag
- Som del af offentliggørelsen, vil der være en kommunikationsstrategi for, hvordan man fra Forvaltningen bedst orienterer om den proces, der kommer, og hvad denne vil medføre
- Offentlighedsfase samt dialog
- Efteråret 2026: Offentliggørelse af foreløbige tilstandsrapporter. Partshøring
- Efteråret 2027: Efter partshøring og udarbejdelse af endelige tilstandsrapporter træffer byrådet endelig beslutning om omklassificering. Efterfølgende offentliggørelse af endelig afgørelse fra det politiske niveau.

En tilsvarende proces startes op medio 2024 og 2025, så alle påtænkte omklassificerede veje er behandlet politisk med udgangen af 2029.

Forvaltningen vil forsøge at forcere processen med et større antal veje pr. år om muligt, så arbejdet om muligt kan være færdigt før udgangen af 2029. Erfaringen fra andre kommuner med en større omklassificering som denne er dog, at der vil være stor bevågenhed fra borgerside, og at den bedste proces og kvalitet opnås med god tid til ordentlig sagsbehandling og dialog.

Forvaltningen afrapporterer status en gang årligt til TMU og Byråd på arbejdet med omklassificeringen. Herunder på økonomi, fremdrift samt de erfaringer, der er gjort med arbejdet.

Økonomi:

Rebild kommune har i dag 36 km privat fællesvej samt 891 km, der er offentlige veje. Disse 891 km består både af grusveje, mindre asfalterede veje på landet samt asfalterede boligveje. Forvaltningen foreslår, at der påtænkes at omklassificere 58 km grusveje, 135 km mindre veje på landet samt 91 km boligveje. I alt 284 km veje. Det samme antal som er del af aftalen om budget 2023. De 284 km svarer til ca. 32% af de offentlige veje i kommunen. Forvaltningen tager forbehold for at der i processen kan fremkomme flere veje som tænkes egnet til omklassificering. Herunder også, at påtænkte veje viser sig ikke at opfylde kriterierne for omklassificering til privat fællesvej.

Forvaltningens regnskaber hidtil viser, at det koster ca. kr. 35.000 at vedligeholde en km vej i Rebild Kommune om året. Hvis alle 285 km omklassificeres til privat fællesvej, vil det give en besparelse i vedligehold for kommunen på ca. kr. 9.975.000 om året. Forvaltningen vil som del af arbejdet med omklassificeringen, kvalificere, hvad de forskellige vejtyper koster i årligt vedligehold, da der er forskel på, hvad en grusvej kræver af vedligehold og hvad en boligvej kræver med asfalt, kloakering, gadelys, kantsten, fortov mv. Efterhånden som Forvaltningen får oparbejdet en viden om dette, vil det blive brugt til at kvalificere budgetlægningen på området ved omklassificering af vejnettet.

Udgifterne forventes at udgøre følgende:

- 0,5 mio. kr. årligt fra 2023 til 2029 til administration. 1 årsværk.

- Tilstandsrapporter (foreløbig og endelig): 9.500 kr./km.
- Matrikulær berigtigelse og tinglysning: 44.500 kr./km. Primært på landet for grusveje.
- Tinglysningsafgift: 1.850 kr. Tinglysning af vejret samt medlemskab af vejlaug eller grundejerforening for grundejere der har vejret til vejen. Fra 2027 til 2029.
- Et ukendt beløb til forbedringer af vejelementer før overdragelse

Forvaltningen vil løbende gøre sig erfaringer med, hvad der kan forventes af udgifter til forbedringer af vejelementer før overdragelse. I den forbindelse vil Forvaltningen forsøge først at behandle de vejområder, som ser ud til ikke at kræve forbedringer af vejelementer før overdragelsen. Efterhånden som Forvaltningen får oparbejdet en viden om dette, vil det blive brugt til at kvalificere budgetlægningen på området ved omklassificering af vejnettet.

På sigt forventes der dermed et provenu ved harmoniseringen. Konkret ved ændringer i driftsbudget. Den første del vil falde i 2027 og vil stige til det maksimale i 2030, hvor der heller ikke vil være udgifter til arbejdet med omklassificeringen mere. Dette provenu udmøntes på vejområdet til gavn for trafikanterne. Det betyder, at det resterende offentlige vejnet kan opnå en forbedring af tilstanden. Samtidig giver den øgede selvbestemmelse for grundejerne på de kommende private fællesveje en mulighed for at højne den generelle standard på disse. Den samlede gevinst for borgerne bliver et forbedret vejnet.